Test na okultní krvácení

Test na okultní krvácení (TOKS) je významné vyšetření, které slouží k diagnostice přítomnosti krve ve stolici. Příčin nálezu krve ve stolici může být celá řada, nejvýznamnější a nejzávažnější je nicméně kolorektální karcinom a jeho potenciální předstupně – adenomové polypy.

To předurčilo výlučné postavení TOKS, který se stal základem depistážního programu (screening) v České republice. Detaily o programu si přečtěte v příslušném textu.

Princip

Principem TOKS je schopnost detekovat krevní barvivo hemoglobin ve stolici. K dispozici jsou dva druhy testů – zastaralé guajakové testy (g-TOKS) a moderní imunochemické testy (i-TOKS).

Guajakové testy jsou již zastaralé a od jejich používání se ustupuje. Byly pouze kvalitativní, tj. buď pozitivní, nebo negativní. Navíc nebyly schopny odlišit lidský hemoglobin od některých sloučenin (vitamin C, hemoglobin v potravě, rostlinné peroxidázy v kořenové zelenině), a proto před provedením vyžadovaly dodržování diety.

Imunochemické testy nevyžadují dietu, zjišťují přímo lidský hemoglobin. i-TOKS existují kvalitativní a kvantitativní. Kvantitativní i-TOKS nejen potvrdí pozitivní nález, ale je schopen určit množství hemoglobinu ve stolici. Jako cut-off* hodnota testu bude zřejmě od roku 2014 stanoveno **množství hemoglobinu 80 ng/ml**.

* cut-off je hodnota, od které považujeme výsledek za pozitivní

Příprava

U imunochemického TOKS není příprava potřeba, u guajakového testu bylo nutno před jeho provedením dodržovat dietní opatření.

Test by neměly provádět ženy v období menstruace kvůli vysokému riziku falešně pozitivního výsledku.

Provedení

U guajakového testu je dodávána souprava, která obsahuje 3 testy se dvěma okénky a špátle na odběr stolice. Pacient odebere vždy dva různé vzorky ze tří po sobě následujících stolicí, které rozetře na označená místa testu, testovací okénka uzavře a testy jsou odeslány do laboratoře.

U imunochemického testu dostává pacient speciální lahvičku s roztokem a s tyčinkou. Tyčinkou odebere 3-6 vzorků z různých míst stolice a zasune do roztoku v lahvičce. Poté odnese získané vzorky lékaři, který vzorek ohodnotí pomocí speciálního hodnotícího přístroje.

Vyhodnocení

Při negativně vyhodnoceném výsledku se dále pokračuje v depistážním programu, tj. do 55 let věku TOKS á 1 rok a v 55 letech dle rozhodnutí pacienta buď screeningová kolonoskopie, nebo TOKS á 2 roky.

V případě pozitivního nálezu při TOKS by měla následovat screeningová kolonoskopie s dalším postupem dle nálezu. Při negativní kolonoskopii se doporučuje kontrolní kolonoskopie nejdříve za 10 let bez nutnosti v mezidobí provádět TOKS. Při nálezu adenomu, rizikové serrated léze, nebo karcinomu se pacient přesouvá do dispenzárního programu (viz. příslušný text).